

ผลการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วม ของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

อภิญา ตันเจริญ¹ สุพัทธ์ แสนแจ่มใส¹

Received: 1 กรกฎาคม 2563

Revised: 16 กันยายน 2563

Accepted: 28 กันยายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยผ่านโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

วัสดุและวิธีการ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 จำนวน 24 คน หรือ 12 คู่ (ผู้ปกครอง 1 คนและเด็ก 1 คน) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คู่ แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว แต่ในกลุ่มควบคุมจะได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติ Wilcoxon Signed Rank test และ Mann Whitney U test

ผลการศึกษา กลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่ในกลุ่มควบคุมไม่พบความแตกต่างในระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุป จากผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

คำสำคัญ การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีส่วนร่วมของครอบครัว เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

¹ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

The Effect of the Family Participation Group Process on Self-Esteem of Children with Learning Disabilities

Apinya Tancharoen¹ Supat Sanjamsai¹

Received: 1 July 2020

Revised: 16 September 2020

Accepted: 28 September 2020

ABSTRACT

Objective : This study is a development of self-esteem of children with learning disability through the family participation process program.

Materials and methods : The samples were students with learning disabilities who are studying in grade 3 - 6 diagnosed as learning disabilities. In this study, the total number of samples was 24 persons or 12 pairs (1 parent and 1 child), divided into 2 groups, 6 pairs in each group, divided into experimental group and control group. And using a simple random sampling method by drawing lots into the experimental and control groups. The experimental group will participate in the Family Participatory Program and the control group will be assigned to the Individual Education Management Program. (Individualized Education Program). The research tools included researcher's family participation group process program and self - esteem inventory form. The statistical methods used for data analysis Wilcoxon Signed Rank test and Mann Whitney U test.

Results : The experimental group had a higher level of self - esteem at statistical significance of .05. But in the control group there was no significant difference and when comparing the self-esteem level between the experimental group and the control group after joining the program. It was found that the experimental group had higher self - esteem than the control group with statistical significance of .05.

Conclusion : The results of this research reflects that family participation process can develop self-esteem in children with learning disabilities.

Keywords: Self - esteem, Family participation, Learning Disability

¹ *Srinakharinwirot University*

บทนำ

จากสถานการณ์ประเทศไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการสำรวจระดับสติปัญญาคนไทยทั่วประเทศ จำนวน 23,641 ราย พบระดับเชาวน์ปัญญา (Intelligent Quotient: IQ) เฉลี่ยเท่ากับ 98.23 ถือเป็นระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่ค่อนข้างต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากลในยุคปัจจุบัน (IQ = 100) ซึ่งเห็นได้ว่ระดับสติปัญญาของนักเรียนไทยยังไม่ถูกพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยส่วนหนึ่งอาจมีปัญหามาจากสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวชที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก (สถาบันราชานุกูล, 2559) และอาจมีสาเหตุสำคัญมาจากตัวเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า หรืออีกสาเหตุหนึ่งที่ครูและผู้ปกครองไม่เข้าใจปัญหา ขาดความรู้เรื่องโรคสุขภาพจิตในวัยเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านจิตใจ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มักจะไม่ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว และมักจะถูกปฏิเสธจากเพื่อนในชั้นเรียน ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน จึงทำให้เด็กมีมุมมองต่อตนเองในทางลบ ระบุว่าตนเองเป็นบุคคลล้มเหลว (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2556) โดยในปี พ.ศ. 2557 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย ได้มีนโยบายพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพจิตตามกลุ่มวัย ซึ่งได้พัฒนาระบบการดูแลเด็ก อายุ 6 – 12 ปี ที่มีปัญหาการเรียนในโรงเรียน โดยมี 4 โรคสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กประสบปัญหาการเรียน ผลการเรียนไม่ดี ได้แก่ ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning disability) สมาธิสั้น (Attention deficit hyperactivity disorder) ออทิสติก (Autism) และภาวะบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual disability) (กรมสุขภาพจิต, 2557) ซึ่งโรคสุขภาพจิตในวัยเรียน 4 โรคหลักที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้จากการเก็บข้อมูลจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สำรวจและรายงานจำนวนนักเรียนพิการที่เรียนรวม รวมทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ซึ่งแยกตามระดับชั้น ในปี 2560 พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งมีถึง 304,016 คน และรองลงมาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีจำนวน 24,342 คน (สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ, 2560) และจากข้อมูลของศูนย์เพื่อความบกพร่องทางการเรียนรู้แห่งชาติ (National Center for Learning Disability) ระบุว่า มีจำนวนเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ประมาณร้อยละ 5 ของจำนวนเด็กที่อยู่ในวัยเรียน (Cortiella & Horowitz, 2014) จะเห็นได้ว่ามีเด็กจำนวนไม่น้อยที่พบว่ามีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยวัยเด็กตอนกลาง (Middle childhood) หรือเด็กช่วงอายุระหว่าง 6 – 12 ปี เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นการเริ่มต้นในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ย่อมจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษา (Hutchison, 2018) จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability) ในช่วงวัยเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งถ้าคัดค้านคัดกรองและนำไปสู่การวินิจฉัยได้รวดเร็วตั้งแต่ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และเป็นช่วงเริ่มต้นในการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะสามารถนำไปสู่การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆต่อไป

ทั้งนี้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นเด็กที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ด้านการฟัง ด้านการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินี้ส่งผลให้มีความบกพร่องเพียงด้านเดียวหรือมากกว่าหนึ่งด้าน อาจพบได้ในลักษณะของการมีปัญหาในด้านการรับฟัง ด้านการคิด ด้านการพูด ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการสะกดคำ หรือด้านการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่มีสาเหตุมาจากภาวะบกพร่องทางการเห็น ภาวะบกพร่องทางการได้ยิน

ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวไม่ปกติเนื่องจากร่างกายพิการ มีปัญหาทางด้านอารมณ์แปรปรวน ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม หรือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา (ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล, 2555) ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะเรียนอยู่ในชั้นเรียนปกติทั่วไป แต่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำๆ ที่มีระดับสติปัญญาปกติ หรือบางคนอาจมีสติปัญญาสูงกว่าปกติ ซึ่งปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านนี้พบมากที่สุดและเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัยประถมศึกษา (คันสนีย์ นัตตคุปต์, 2544) โดยจะพบว่าในส่วนของภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และมุ่งเน้นในด้านทักษะที่บกพร่อง โดยมีการจัดโปรแกรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program IEP) มีการใช้อุปกรณ์ผลิตสื่อการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เน้นประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในด้านต่างๆ แต่ยังคงขาดในส่วนการช่วยเหลือดูแลทางด้านจิตใจซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มักไม่ค่อยได้รับความเข้าใจในข้อจำกัดของการเรียนรู้ของเด็ก มีความคาดหวังต่อตัวเด็กสูง หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กมักถูกล้อเลียนในเรื่องการเรียนซึ่งปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ส่งผลทำให้เด็กมีภาพลบต่อตนเอง สูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ (Alesi, Rappo & Pepi, 2012) ดังนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวทางด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยพื้นฐานของการมีมุมมองต่อชีวิตตนเองส่วนหนึ่งมาจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ง่าย สามารถยอมรับ สถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและความกล้าหาญ จึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีความสุขสามารถดำ

เนินชีวิตตามที่ตนปรารถนา (จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล, 2532) และนอกจากนี้พบว่าผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีพลังในการหลีกเลี่ยงปัญหารุนแรงในอนาคตได้เป็นอย่างดี (Pope, McHale, & Craighead, 1988) และที่สำคัญพฤติกรรมหรือทัศนคติของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างจุดแข็งในตัวเด็กมากกว่าการมุ่งประเด็นไปที่จุดอ่อน หรือความล้มเหลวทางวิชาการที่เด็กเผชิญ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเสริมสร้างในเรื่องของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทัศนคติ และทำให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้น (Lahane, Shah, Nagarale, & Kamath, 2013)

แนวทางในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีหลากหลายวิธี เช่น การให้คำปรึกษา (ปรีมาพร แสงพยับ, 2553) การใช้บทบาทสมมติ หรือ Role Play การใช้สถานการณ์จำลอง (วรวุฒิ เจริญวุฒิจิตวิทยา, 2546) อ้างถึงใน Gerdano and Every, (1979) หรือการใช้กระบวนการกลุ่ม (จินดาพร แสงแก้ว, 2541) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การใช้กระบวนการกลุ่มเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพทำให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมภายในกระบวนการได้เรียนรู้การแก้ปัญหา และภายในกระบวนการกลุ่มก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันนำไปสู่การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (จินดาพร แสงแก้ว, 2541) และจากการศึกษางานวิจัยที่นำมาใช้พัฒนาส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่าหลังจากที่ใช้วิธีการใช้กระบวนการกลุ่ม มีการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้น เช่น วรวรรณ ชัยยา (2558) ได้ศึกษาโปรแกรมการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ตามแนวคิดเทคนิค Trotzer ในโรงเรียนปangsา จังหวัดเชียงราย พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มตามแนวคิด Trotzer มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น หลังเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มตามแนวคิดเทคนิค

Trotzer สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการกลุ่มเป็นวิธีการที่ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันภายในกลุ่ม และทำให้เกิดการพัฒนาตนเองตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนอกจากนี้ผู้วิจัยไม่เพียงแต่สนใจกระบวนการกลุ่มเท่านั้น ผู้วิจัยยังเล็งเห็นว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัวก็มีส่วนสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวนั้น ทำให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และทำให้ผู้ปกครองมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด และวิธีการที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน รวมไปถึงการให้ความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ สร้างความรู้สึกใกล้ชิดและได้รับการยอมรับ รู้จักการตอบสนองอารมณ์ต่อสิ่งกระตุ้นอย่างเหมาะสม อันนำไปสู่การสร้าง ความผูกพันทางอารมณ์และความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาที่ผ่านมายังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว เนื่องจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการปรับตัวและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวจะช่วยให้เด็กได้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองได้ (Abraham, Gregory, Wolf, & Pembeerton, 2002) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดสำคัญของ MMFF (McMaster Model of family function) เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก โดยใช้กระบวนการแบ่งองค์ประกอบของการทำหน้าที่ครอบครัวออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านการทำหน้าที่

บทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านการควบคุมพฤติกรรม (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544) โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนแก้ไข (สุใจ ส่วนไพโรจน์, 2556)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กวัยเรียนตอนกลางที่ยังสามารถลดความเสี่ยง ลดการเกิดอุบัติเหตุ และความรุนแรงในการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา หรือยากต่อการแก้ไขในอนาคต โดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวและเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองได้มากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง อันนำไปสู่การใช้ชีวิตต่อไปในอนาคตได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี และนำไปปรับใช้ได้ในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้อีก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้อีกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยมีเงื่อนไขการทดลองแบ่งเป็น 1) กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว 2) กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

ตัวแปรตาม คือ การเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability) หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของขบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจด้านการฟัง ด้านการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินี้ส่งผลให้มีความบกพร่องเพียงด้านเดียวหรือมากกว่าหนึ่งด้าน อาจพบได้ในลักษณะของการมีปัญหาในด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการสะกดคำ หรือด้านการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีปัญหา

ทางการเรียนรู้ที่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และไม่มีภาวะอาการอื่นแทรกซ้อน

กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว หมายถึง กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำแนวคิดของ MMFF (McMaster Model of family functioning) โดยการนำผู้ปกครองของกลุ่มทดลองในการวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยกำหนด เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาของตนเอง ปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม อารมณ์ และการสื่อสารของบุคคลในครอบครัว

โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว หมายถึง โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 11 กิจกรรม คือ กิจกรรมใครเป็นใคร กิจกรรมต่อภาพหาคู่ กิจกรรมทรายจับคู่ กิจกรรมเรื่องเล่าสะท้อนตัวตน กิจกรรมบันทึกความดี กิจกรรมร่วมมือร่วมใจ กิจกรรมครอบครัวนักสืบ กิจกรรมร่วมกันเล่า กิจกรรมเขียนหลังเขียนหน้า กิจกรรมปิดตาพาเดิน กิจกรรมภาษาแทนใจภาพแทนคำ ใช้เวลากิจกรรมละ 1 ชั่วโมง โดยแต่ละสัปดาห์ทำกิจกรรม 2 วัน (วันละ 1 กิจกรรม) รวมใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

นิยามปฏิบัติการ

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self - esteem) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีการรับรู้ในลักษณะของการประเมินตนเองและยอมรับในสิ่งที่ตนเป็นได้ รับรู้ว่าตนนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างสำเร็จ รับรู้ว่าตนมีความสำคัญ มีคุณค่ารวมไปถึงการที่เด็กได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น

ด้านการมีความสามารถ (Competence) หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเรียนรู้ว่าตนเองทำบางสิ่งบางอย่างตามที่ตั้งตนได้ตั้งเป้าหมาย มีการลงมือปฏิบัติ และกระทำมันได้อย่างสำเร็จ

ด้านการมีความสำคัญ (Significance) หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับการให้กำลังใจ มีคนที่คอยเป็นห่วงและได้รับความรักอย่างเหมาะสม

ด้านการมีคุณความดี (Virtue) หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ถึงการมีพฤติกรรมที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมตามมาตรฐานสังคมหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ระบุไว้

ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น (Esteem other) หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่าตนเองเป็นที่สนใจของบุคคลอื่นได้รับการยกย่องชมเชยและแสดงความยินดี

วัดโดยใช้มาตราวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้แบบวัดที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ “เล็กน้อย” “ปานกลาง” “มาก” เด็กที่ได้คะแนนสูงกว่าหมายถึงมีการรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าเด็กที่ได้คะแนนต่ำกว่า ซึ่งแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านและให้เด็กเป็นคนชี้คำตอบโดยอาศัยรูปภาพมาเป็นสื่อในการทำความเข้าใจระดับการให้คะแนน เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีข้อจำกัดในเรื่องของการอ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบสองกลุ่มทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Randomized Control – Group Pretest Posttest Design)

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โดยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และไม่มีภาวะอาการอื่นแทรกซ้อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โดยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และไม่มีภาวะอาการอื่นแทรกซ้อน ที่ได้รับการคัดเลือกโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่อาศัยอยู่กับครอบครัว และได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองและคำยินยอมเข้าร่วมโปรแกรม โดยที่เด็กและผู้ปกครองมีความสะดวกในการเข้าร่วมโปรแกรม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 คน หรือ 12 คู่ (ผู้ปกครอง 1 คนและเด็ก 1 คน) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คู่ แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยจะมีการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเข้ากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. โปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว
2. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขจริยธรรม SWUEC-G 232/2562E

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตไปยังผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่เข้าร่วมวิจัย โดยมีหนังสือแสดงรายละเอียดการวิจัยและการยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

3. สัปดาห์แรกของการทดลอง ผู้วิจัยแจกแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง แก่เด็กเพื่อดูระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของแต่ละคน

4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้วิธีการจับฉลาก

5. กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program) เป็นระยะเวลากิจกรรมละ 1 ชั่วโมง โดยแต่ละสัปดาห์ทำกิจกรรม 2 วัน (วันละ 1 กิจกรรม) รวมใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

6. สัปดาห์ที่ 6 หรือสัปดาห์สุดท้ายของการทดลอง เมื่อเด็กทั้ง 2 กลุ่มทำกิจกรรมเสร็จ แจกแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองอีกครั้ง เพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงของระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

7. นำผลไปที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง จากการเข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้การทดสอบค่า Wilcoxon Signed Rank Test

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ Mann Whitney U Test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมถูกนำมาวิเคราะห์ และแสดงผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) การพัฒนาโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว
2) ผลจากการทดลองโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการเข้าโปรแกรมทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ส่วนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

1.1 ศึกษาทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัวของ McMaster Model และแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith

1.2 ผู้วิจัยออกแบบโปรแกรมการให้มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยในแต่ละกิจกรรมใช้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม และแต่ละกิจกรรมพัฒนาตามองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีทั้งหมด 11 กิจกรรม ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ขั้นนำ 15 นาที ขั้นกิจกรรม 30 นาที และขั้นสรุป 15 นาที

1.3 นำโปรแกรมให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กพิเศษผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสอนเด็กพิเศษ

1.4 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำโปรแกรมที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง และนำเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในแง่ของการนำไปใช้ในงานวิจัย

1.6 นำโปรแกรมที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าถูกต้องแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง จำนวน 4 คู่ 8 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง 1 ท่านต่อเด็ก 1 คน

ผลการประเมินโปรแกรมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมของโปรแกรม มีค่าเฉลี่ย IOC อยู่ที่ 0.95 และประเมินความสอดคล้องในแต่ละกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย IOC อยู่ที่ 0.66 – 1.00

ส่วนที่ 2 ผลจากการทดลองโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระหว่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองโดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

ก่อนการทดลอง	n	Mean Rank	Z	P
กลุ่มทดลอง	6	5.25	-1.207	.227
กลุ่มควบคุม	6	7.75		

ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความเท่าเทียมของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นอย่างไร ก่อนการทดลอง ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ตาราง 1 พบว่า ก่อนการทดลองไม่พบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p > .05$) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมรับโปรแกรม มีพื้นฐานระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Wilcoxon Sign-Rank test

กลุ่มทดลอง	n	Z	p
ก่อนและหลังการทดลอง	6	-2.207	.027

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่ากลุ่มทดลอง มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าโปรแกรม

โดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้กับกลุ่มทดลองได้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมของกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Wilcoxon Sign-Rank test

กลุ่มควบคุม	n	Z	p
ก่อนและหลังการทดลอง	6	-1.069	.285

3 พบว่า กลุ่มควบคุมไม่พบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program) ($p > .05$) จากผลการทดสอบ

แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program) ไม่สามารถช่วยการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับกลุ่มควบคุมได้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

ก่อนการทดลอง	n	Mean Rank	Z	P
กลุ่มทดลอง	6	9.50	-2.892	.004
กลุ่มควบคุม	6	3.50		

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 4 พบว่า หลังการทดลองพบความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถพัฒนาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นั่นคือ โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถช่วยพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว เกิดขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมต่างๆ ในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลายและมีรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ มีเทคนิคที่ทำให้ผู้ปกครองจะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับเด็กได้ เช่น เทคนิคการสื่อสารของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ เทคนิคการอ่านจับคู่ร่วมกับผู้ปกครอง (Paired Reading) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

รวมไปถึงกระบวนการกลุ่มจะทำให้เด็กและผู้ปกครองได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้เกิดการแก้ปัญหาอย่างอิสระ ได้รับกำลังใจจากคนในกลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาเด็กและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเด็กพิเศษ ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมต่อการนำไปใช้หลังจากการปรับปรุงแก้ไข

2. โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จากสถิติผลจากการทดลองพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงชันกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวมีระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงชันกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้กระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว คือกรูปรูปแบบและวิธีการการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่า โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว เป็นโปรแกรมที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ โดยสามารถปรับเปลี่ยนวิธีและรูปแบบของกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของแต่ละช่วงวัยรวมไปถึงความสามารถของเด็ก ซึ่งสาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยและเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก จากรูปแบบกิจกรรมในโปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้นจะเห็นได้ว่าในแต่ละกิจกรรมไม่ได้เน้นเรื่องของทักษะทางด้านการเขียน การอ่าน หรือการคำนวณ แต่เน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เข้าไปมีกิจกรรมร่วมกับเด็ก และในแต่ละกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่ไม่เกินความสามารถของเด็กเกินไป เช่น การวาดภาพ การปั้น ดินน้ำมัน การฉีกกระดาษ การแต่งเรื่องราว บัตรคำ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ผู้ปกครองจะได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ต่อที่บ้านได้ และผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ McMaster Model มาใช้ในการศึกษาร่วมกับแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith ในการสร้างโปรแกรม โดยผลจากการเข้าร่วมโปรแกรมในเบื้องต้นพบว่า เด็ก ๆ สามารถร่วมกันแสดงความคิดเห็นได้ อายากที่จะออกมาตอบคำถาม มีความภูมิใจกับงานที่ทำ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bullock, Bank, & Burraston (2002) ที่กล่าวว่าครอบครัวที่มีสมาชิกแสดงความรัก ความเอาใจใส่ต่อกันและกัน มีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน และมีการร่วมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว เด็กจะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยข้างต้นที่พบว่า โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถช่วยเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ จากผลการวิจัย

เป็นการยืนยันว่าโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถนำไปช่วยเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

2. เมื่อเปรียบเทียบผลการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวแล้วพบว่า ค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมเท่ากับ 34.17 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 6 สัปดาห์ เท่ากับ 57.17 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม จะพบว่ากลุ่มทดลองทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองได้คะแนนเพิ่มขึ้น สะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวสามารถเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Herz และ Gollone (1999) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการเลี้ยงดูของครอบครัว โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวัยรุ่นออสเตรเลียกับแองโกลออสเตรเลีย พบว่า การรับรู้การเอาใจใส่และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มที่รับรู้ประสบการณ์การเลี้ยงดูแบบการให้ความรักเอาใจใสน้อยพ่อแม่และเลียบเทาบทหนักที่และควบคุมปราศจากอิสระจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า ประสบการณ์การเลี้ยงดูที่ให้ความสัมพันธ์ที่ดี และจากงานวิจัยของ ชนิตา สุวรรณศรี (2542) ได้ทำการศึกษาผลของการทำกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดสารเสพติด ซึ่งแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ทำกิจกรรมติดต่อกัน 10 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งผลพบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง

สูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเด็กในรูปแบบของการเอาใจใส่และการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับเด็กโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม เด็กจะเกิดการเรียนรู้เกิดการแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม และผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา มีวิธีการเอาใจใส่ดูแลแก่เด็กอย่างเหมาะสม รู้จักการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และตระหนักถึงบทบาทที่ตนเองพึงกระทำนั้น สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง

3. การทดลองโดยการใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นั้น ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวแต่ได้รับโปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program) จากผลการทดลองจะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองได้คะแนนเพิ่มขึ้น แสดงว่ากลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุม ค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองพบว่า กลุ่มควบคุมได้คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยลง แสดงว่ากลุ่มควบคุมมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองลดลง เหตุผลที่ผู้วิจัยทำการแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม เนื่องจากผู้วิจัยอยากจะทดสอบว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มขึ้นเป็นเพราะผลของโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว ไม่ใช่เพราะกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เด็กได้รับอยู่แล้ว จากผลการทดลอง

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มการทดลองที่ได้รับโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัว มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่เกิดการเพิ่มขึ้นของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากเข้าร่วมการทดลอง ผลจากการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rezaei-Dehaghani และ Keshvari (2015) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กนักเรียนมัธยมปลายเพศหญิงในประเทศอิหร่าน จำนวน 237 คน ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเห็นคุณค่าในตนเองและการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลจากการทดลองของ เคนเดือน ภูศรี (2556) ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว จัดกิจกรรมให้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งจะมีครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที จำนวน 4 ครั้ง พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิมล สนั่นชาติวิเศษ (2551) ได้ศึกษาความสามารถของครอบครัวในการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยา ซึ่งพบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว การได้รับการยอมรับจากครอบครัวได้รับความรักความห่วงใยจากครอบครัว สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง จากงานวิจัยต่างๆ จะเห็นได้ว่ากระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วมของครอบครัว ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมแก่เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

โปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเป็นโปรแกรมที่ช่วยพัฒนาระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง รวมไปถึงทำให้ครอบครัวได้ตระหนักถึงปัญหาและเพิ่มสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว จากประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้น โปรแกรมดังกล่าวน่าจะส่งผลดีสำหรับเด็กในทุกช่วงวัย ดังนั้นการสอดแทรกโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเข้าไปยังโรงเรียนหรือสถานพยาบาลที่มีหน่วยงานดูแลเรื่องสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นนั้น น่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็ก ซึ่งการนำไปใช้อาจจะต้องมีความรู้และความเข้าใจรวมถึงทักษะเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และความเข้าใจเรื่องภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การดำเนินการหลังการทดลองอาจจะต้องมีการติดตามประเมินผลในระยะยาวหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวอาจแบ่งการติดตามเป็น 2 สัปดาห์แรก หลังการทดลอง 1 เดือนหลังการทดลอง และ 3 เดือนหลังการทดลองเพื่อดูการคงอยู่พฤติกรรมของผู้ปกครองและทัศนคติที่เด็กมีต่อตนเองเป็นอย่างไร

2. ควรนำโปรแกรมกระบวนการกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวนำไปใช้กับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาไว้ โดยอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมต่อความสามารถของกลุ่มตัวอย่าง

3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ปกครองร่วมด้วย เช่น การรับรู้ความสามารถตนเองในผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2557). *กรมสุขภาพจิตเร่ง ช่วยเด็กไทย พันวิกฤตส่งเสริมการคัดกรองและดูแลปัญหาด้านจิตใจ ตั้งเป้าหมาย 3 ปี ดูแลครบ.* สืบค้นจาก http://rajanukul.go.th/main/_admin/images/groupreview/groupreview0000360.pdf
- จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. (2532). *ผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จินดาพร แสงแก้ว. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก.* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชนิดา สุวรรณศรี. (2542). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2555). *การพัฒนาความสามารถอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยใช้วิธี P-Lips : รายงานการวิจัย = The development of reading and spelling skill for the students with learning disabilities in pratom sukka I to III by P - Lips method.* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- เด่นเดือนภูศรี. (2556). *ผลของโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและความเข้มแข็งในการมองโลกของผู้เสแอมเฟตามีน (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ทวีศักดิ์ ลีรัตน์เรขา. (2556). *แอลดี-ความบกพร่องในการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://www.happyhomeclinic.com/sp04-ld.htm>
- ปรีมาพร แสงพยับ. (2553). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อการตระหนักรู้ และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วรวรรณ ชัยยา. (2558). *การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโทรทเซอร์ (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรวุฒิ เจริญวุฒิวិทยา. (2546). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาช่างอุตสาหกรรม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). *ความบกพร่องในการเรียนรู้หรือแอลดี : ปัญหาการเรียนรู้ที่แก้ไขได้*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สถาบันราชานุกูล. (2559). *การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กไทยวัยเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง*. สืบค้นจาก <https://th.rajanakul.go.th/preview-5122.html>
- สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ. (2560). *รายงานจำนวนนักเรียนพิการเรียนรวม รวมทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. สืบค้นจาก http://specialbasic.specialset.bopp.go.th/specialbasic/download/student_2559_2_class_de.pd
- สุใจ ส่วนไพโรจน์. (2556). *การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มและทักษะการปฏิบัติ*. สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิมล สนั่นชาติวณิช. (2551). *รายงานผลของโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและความเข้มแข็งในการมองโลก ของผู้เสแอมเฟตามีน*. ใน *การประชุมวิชาการยาเสพติดแห่งชาติ*. ตรัง; โรงพยาบาลห้วยยอดจังหวัดตรัง.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่5)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Abraham, C., Gregory, N., Wolf, L., & Pembeerton, R. (2002). Self-esteem, stigma and community participation amongst people with learning difficulties living in the community. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 12(6), 430-443.
- Alesi, M., Rappo, G., & Pepi, A. (2012). Self-Esteem at School and Self-Handicapping in Childhood: Comparison of Groups with

- Learning Disabilities. *Psychological Reports*, 111(3), 952-962.
- Bullock, B. M., Bank, L., & Burraston, B. (2002). Adult sibling expressed emotion and fellow sibling deviance: A new piece of the family process puzzle. *Journal of Family Psychology*, 16(3), 307.
- Cortiella, C., & Horowitz, S. H. (2014). The state of learning disabilities: Facts, trends and emerging issues. *New York: National center for learning disabilities*, 25, 2-45.
- Herz, L., & Gullone, E. (1999). The relationship between self-esteem and parenting style: A cross-cultural comparison of Australian and Vietnamese Australian adolescents. *Journal of cross-cultural psychology*, 30(6), 742-761.
- Hutchison, E. D. (2018). *Dimensions of human behavior: The changing life course*: Sage Publications.
- Lahane, S., Shah, H., Nagarale, V., & Kamath, R. (2013). Comparison of self-esteem and maternal attitude between children with learning disability and unaffected siblings. *The Indian Journal of Pediatrics*, 80(9), 745-749.
- Pope, A. W., McHale, S. M., & Craighead, W. E. (1988). *Self-esteem enhancement with children and adolescents*: Pergamon Press.
- Rezaei-Dehaghani, A., Paki, S., & Keshvari, M. (2015). The relationship between family functioning and self-esteem in female high school students of Isfahan, Iran, in 2013–2014. *Iranian journal of nursing and midwifery research*, 20(3), 371.